

Σταμάτης Πολενάκης*

Για ένα νέο πνεύμα της ουτοπίας

Ποιο θα είναι το μέλλον της ανθρωπότητας δεν το γνωρίζει κανείς. Φθάσαμε στο σημείο χωρίς επιστροφή, εκεί όπου δεν υπάρχει πια χώρος για οράματα, μυθολογίες και όνειρα. Βρισκόμαστε ενώπιον της φοβερής μηχανής, αντιμέτωποι μ' ένα παγκόσμιο αστυνομικό κράτος του οποίου η δυνατότητα επιβολής και ελέγχου ξεπερνά και τις πιο ζοφερές προφητείες των συγγραφέων εκείνων, οι οποίοι, ήδη από τα μέσα του περασμένου αιώνα προειδοποιούσαν για το δυστοπικό μέλλον που επέρχεται.

Η παταγώδης αποτυχία και η ολοκληρωτική κατάρρευση ενός έτσι κι αλλιώς προβληματικού και εξουσιαστικού, αν και διαφορετικού υποτίθεται, μοντέλου οργάνωση της κοινωνίας, όχι μόνο δεν οδήγησε σε μιαν επαναστατική ανασυγκρότηση, σ' έναν καινούργιο αναστοχασμό πάνω στο παμπάλαιο ερώτημα *τι να κάνουμε;* αλλά αντίθετα επέτεινε την παγκόσμια σύγχυση, διέσπειρε το χάος και άφησε ανεξέλεγκτες τις καπιταλιστικές και ολέθριες δυνάμεις της καταστροφής. Σχεδόν κανείς πια δεν τολμά να κοιτάξει στα μάτια τη φοβερή Σφίγγα του χρήματος και των αγορών που καταστρέφει τον κόσμο και ξεριζώνει το χρυσάφι μέσα από τα σπλάχνα της γης.

Μέσα σ' αυτό το ασφυκτικό πλαίσιο τίθεται με αγωνία το πρόβλημα: *Είναι η εξέγερση ακόμα δυνατή;* Ναι, θ' απαντούσαμε· όσο τερατώδεις κι αν είναι οι δυνατότητες του παγκόσμιου ελέγχου, η εξέγερση είναι ακόμα δυνατή και περισσότερο αναγκαία από ποτέ άλλοτε επειδή βρισκόμαστε όλοι σε θανάσιμο κίνδυνο κι επειδή ο ουράνιος άρτος μόνο δεν φθάνει για να θρέψει τα αναρίθμητα πλήθη της πείνας. Οι μηχανισμοί που πρέπει να πολεμήσουμε με γυμνά χέρια είναι πάντοτε οι ίδιοι αν και ακόμα περισσότερο καταστροφικοί απ' ότι στο παρελθόν διότι η απειλή είναι πλέον πλανητικής κλίμακας. Ωστόσο είμαστε ακόμα στην αυγή της Ιστορίας και η μοίρα μας δεν είναι γραμμένη στους ουρανούς.

Ας οραματιστούμε ξανά μια εξέγερση που δεν θα θελήσει πια να φτιάξει ένα μοντέλο παραδείσου πάνω στη γη, αυτό είναι έτσι κι αλλιώς ανέφικτο, αλλά που θα μας επιτρέψει τουλάχιστον να ζήσουμε σε αρμονία με τον γύρω μας κόσμο και με όλα τα πλάσματα του Θεού. Οι συνθήκες που καταδικάζουν τους ανθρώπους στη δουλεία και την εξαθλίωση δεν είναι αμετάβλητες και μέσα στην ανθρώπινη κοινωνία που αρνείται να διολισθήσει ολοκληρωτικά στη βαρβαρότητα υπάρχει πάντοτε ένα κρυφό, αόρατο νήμα που συγκρατεί τον κόσμο και δεν τον αφήνει να χαθεί. Ψάχνουμε στα τυφλά μέσα στα συντρίμια του κόσμου αναζητώντας τη χαμένη ενότητα μεταξύ ποίησης και ζωής. Έχουμε χρέος να κατοικήσουμε κάποτε αληθινά τη γη που οι καρποί της φθάνουν για όλους, έχουμε χρέος να ελευθερωθούμε από την τυραννία του ιστορικού χρόνου. Ο άνθρωπος δεν είναι κάτι που πρέπει να ξεπεραστεί αλλά ένα ιδανικό στο οποίο ονειρευόμαστε κάποτε να φθάσουμε. Ας παραμείνει πάντοτε στα χείλη μας ο στίχος του μέγιστου Γερμανού ποιητή: *Όπου υπάρχει κίνδυνος, εκεί και η σωτηρία* (Φ. Χαίλντερλιν, *Πάτμος*).

* Ποιητής, πεζογράφος, θεατρικός συγγραφέας, μεταφραστής